תורה אור

עשה והוה ליה *יום טוב עשה ולא תעשה ואין עשה דוחה את לא תעשה ועשה, ביום טוב הוא דאסיר הא בחול שפיר דמי, מ"ט? אמר רב *כשם שמצוה לשרוף הקדשים שנטמאו *כך מצוה לשרוף את התרומה שנטמאת, ואמרה תורה *בשעת ביעורה ① תיהני ממנה, היכן אמרה תורה? מדרב נחמן *דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אמר קרא °ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומותי *בשתי תרומות הכתוב מדבר אחת תרומה טהורה ואחת תרומה טמאה ואמר רחמנא "לך"=שלך תהא להסיקה ② תחת תבשילך ואיבעית אימא מדרבי אבהו *דאמר רבי אבהו א"ר יוחנן °ולא בערתי ממנו בטמא ממנו אי אתה מבעיר אבל אתה מבעיר שמן של תרומה שנטמאת, *ואימא "ממנו" אי אתה מבעיר אבל אתה מבעיר 'שמן של קדש' שנטמא! לאו קל וחומר הוא *מה מעשר הקל אמרה תורה "לא בערתי ממנו בטמא" קדש חמור לא כ"ש, א"ה תרומה נמי לימא ק"ו הוא! הא כתיב "ממנו", ומה ראית? מסתברא קדש לא ממעיטנא שכן סימן פנ"ק עכ"ס: פיגול נותר קרבן מעילה וכרת אסור לאונן אדרבה תרומה לא ממעיטנא שכן מחפ"ז סימן: מיתה חומש ואין

במדבר יח · דברים כו

באש תשרפנו

ליהנות ממנו שמן תרומה שנטמאת

צ"ע

במעש

ולאסור

למעט תרומה

עשה הוא · דמשמע שבות בו : **ואין עשה** · דבאש תשרפו דוחה יו"ט דהוא לא תעשה ועשה ואע"ג דהדלקת נר ביו"ט מלאכה המותרת היא אוכל והבערה שאר קדשים שאין נהנין מהן נאסרין גם זו לא ילא מן הכלל : **הא בחול שפיר דמי** · לאיתהנויי מינה : **מצוה לשרוף את התרומה שנטמאת** · דדמיא לקדש ועוד משום תקלה : **לא בערתי ממנו** · במעשר שני כתיב : **בטמא** · בין שאני טמא בין שהוא טמא : **קדש לא ממעיטנא** · מהך קרא : **שכן** · יש בו חומרי פנקעכ"ס וראוי גם לזו חייבין עליו משום פיגול שחשב על מנת לאכול חוץ לזמנו ואכל אפילו בזמנו, ומשום נותר חוץ לזמנו ממש ולא חשב מתחלה וקרוי קרבן, ויש בו מעילה ואף על גב שקדש *(הטתר) לאכילת כהנים אין בהן מעילה מ"מ תורת מעילה שייכא ביה אם קדשי קדשים הן יש בהן מעילה לפני זריקה לכל הנאה מהן ואם קדשים קלים הן יש מעילה באימוריהן לאחר זריקת דמים לאפוקי תרומה דלית בה כלל : **וכרת** · לאוכלה בטומאת הגוף ותרומה במיתה בידי שמים ימיו נקצרים אבל אינו הולך ערירי : **אסור לאונן** · ק"ו ממעשר אבל תרומה מותרת לאונן ביבמות בפרק הערל (דף ע:) זר זר ב' פעמים זרות אמרתי לך ולא אנינות · אונן כל זמן שלא נקבר מתו : **מחפ"ז** · מיתה בידי שמים לזר האוכלה או כהן טמא, וחומש לזר האוכלה בשוגג דכתיב (ויקרא כב) כי יאכל קדש בשגגה ויסף חמישיתו עליו אבל קדש משעה שיש היתר לכהנים כתרומה ויצא מידי מעילה שוב אין חומש בשגגת אכילתו ויש דמוקמי לה בחומשין דחומשא ולא נהירא דהא רבינן ביה חומש דחומש בהקדש בפרק הזהב (בבא מציעא דף נד:) : ואין

בק"ו דהא בלאו ק"ו נמי אתיא דאתי עשה ודחי לא תעשה ורב אשי הוא דמשני דיו"ט עשה ולא תעשה הוא ואין עשה דוחה לא תעשה ועשה וקשה לר"י דבפ"ק דבילה (דף ח: ושם) משמע *דאית ליה לרבא דיו"ט עשה ולא תעשה הוא גבי אפר כירה דפריך סוף סוף יו"ט עשה ולא תעשה הוא ואין עשה דכיסוי דוחה לא תעשה ועשה אלא אמר רבה כו' ודוחק למימר דהש"ס ניחא ליה למיפרך דיו"ט עשה ולא תעשה הוא דקי"ל כרב אשי אבל רבא אע"ג דלית ליה ליו"ט עשה ולא תעשה מ"מ אין כיסוי דוחה יו"ט מלבדו ור"י מפרש דאתיא בק"ו מנדרים ונדבות דדחו יו"ט אף על גב שלא נכרתו עליהם י"ג בריתות מילה לכ"ש וקסבר רבא דקריבין ביו"ט וליכא למיפרך מה לנדרים ונדבות שכן לצורך גבוה כדפריך בפ' ר' אליעזר דמילה (לקמן קלא:) מה לעומר ושתי הלחם שכן לצורך גבוה דהא לאו חובה נינהו ואפילו חטאות ואשמות לא מיקרו צורך גבוה כיון דאי לא חטא לא בעי לאייתינהו ואית ליה לרבא דיום טוב עשה ולא תעשה כדמוכח בבילה להכי איצטריך ק"ו דאי לאו ק"ו לא הוה צריך קרא למיסר ורבא לא קאי אשריפת קדשים אלא הש"ס מייתי משום דמינה כמו שמפיק דאין שריפת קדשים דוחה יו"ט :

ה"ל יו"ט עשה כו' · וא"ת הכא אמוראי דלעיל דסברי דיו"ט לא תעשה גרידא נילף מהכא דלא דחי עשה את ל"ת וכי האי גוונא פריך בפ"ק דיבמות (דף ו·) ואמאי מיכן לא נילף לפי שיכול לעשות אחר יו"ט [ת"י] :

הא בחול שפיר דמי מ"ט כו' · תימה מהיכא תיתי דתרומה טמאה אסורה בהנאה דבעי מ"ט אי ממעשר הקל כדמשמע בסמוך איכא למיפרך מה למעשר שכן הד"ס ט"ב כדפריך בהערל (יבמות דף עד:) וליכא למימר דהוה אסרינן ליה משום דאיקרי קדש דכתיב (ויקרא כב) ונתן לכהן את הקדש או משום דהוקשה לקדשים כדאמר במעילה בפרק הנהגה (דף יט·) דקדש אקשי רחמנא לתרומה וקדש גופיה אסור בהנאה כשנטמא אפילו אותו קדש שהיה מותר בהנאה קודם כמו שלמים נפקא לן שפיר מק"ו דמעשר או מהיקשא דמעשר כדאמר בפרק כל שעה (פסחים דף כד·) דא"כ מאי פריך ומה ראית ולימא ממנו אתא למעוטי קדש ולא תרומה ואם נמעט קדש מהיכא תיתי איסור תרומה וי"ל דהוה גמרינן תרומה מדאיתקש לבכורים ובכורים למעשר כדאמרינן בהערל (יבמות דף עג:) ולקמן לא סמיך אק"ו אלא אהיקשא סמיך ומיהו קדש אתי שפיר בק"ו ממעשר כדאמרי' בפ' כל שעה (פסחים דף כד·) וליכא למיפרך שכן הד"ס ט"ב דכולהו איתנהו בקדש בר מוידוי ולא"ת דמוידוי לא שייך למיפרך דלא שייך וידוי גבי קדש אבל בתרומה שייך דהא אגב מעשר מתודה נמי אתרומה כדאמר *וגם נתתיו ללוי זו תרומה ואין לה וידוי בפני עצמה °וא"ת אכתי היכי יליף בק"ו קדש ממעשר הא איכא למיפרך מה למעשר שכן טעון כסף צורה כדפריך בפרק בתרא דמכות (דף יז:) ואור"י דלא שייך האי פירכא אלא דוקא גבי חוץ לחומה כדהתם דבעי למילף דאוכל תודה או שלמים חוץ לחומה דלוקה ממעשר ואם תאמר הכא אסרינן הסקה והדלקה באיסורי הנאה ובערלה דאסורה בהנאה ושרי ליהנות בשעת ביעור כדאמר בפרק כל שעה (פסחים כו:) ולא משכח התם עצים לרבנן דאסורים אלא בשרפה וצריך לדחות ולומר דשמן ובשר ותבואה חשיבי בעין טפי בשעת היסק מעצים : **כך** אתה מצווה לשרוף את התרומה · פי' בקונטרס משום דלא ליתי בה לידי תקלה לפי טעם זה נראה דלאו דוקא שריפה אלא ה"ה שאר ביעור וכ"פ בהדיא באלו עוברין ול"נ דבסוף תמורה (דף לג:) קתני תרומה טמאה בהדי הנשרפין וקתני התם הנשרפין לא יקברו ע"כ נראה דשריפה דוקא משום דדמיא לקדש °ומדרבנן א"נ מדאורייתא מדאיקרי קדש ואם תאמר דאמר בספ"ק דפסחים (דף כ:) גבי תרומה טמאה שתעשה זילוף הא תנן בתמורה הראוי לקבורה קבורה פירוש כגון משקין ויש לומר דלא קאי אלא אערלה וכלאי הכרם ולא אתרומה דשריא בהנאה* : **אחת** תרומה טמאה ואחת תרומה טהורה · ואף על גב דדריש רבי אליעזר (בכורות דף לד· ושם) אחת תרומה טהורה ואחת תליה יניחנה במקום המוצנע ולא במקום התורפה דאסור לגרום לה טומאה התם דריש משמרת תרומותי משמע שתי תרומות לריבות שימור דהיינו טהורה ותלויה והכא דריש מלך : **שכן** פנקעכ"ס · תימה דמאי לאחשובי נמי דחמירי קדשים מתרומה בהא העריב שמשו אוכל בתרומה הביא כפרתו אוכל בקדשים* : **פיגול** · היינו חישב לאוכלו חוץ למקומו ובכלל זה הוי אוכל חוץ לחומה דלוקה בקדשים ונותר היינו חישב לאוכלו חוץ לזמנו והוי נותר בכלל זה והוי האי פיגול ונותר כי הואה דאם עון פיגול הוא הרי כבר נאמר לא יחשב ואם עון נותר כו' (פסחים דף טז:) ולא כמו פיגול שבכל הש"ס דקרי פיגול דחישב לאוכלו חוץ לזמנו דהיינו נותר דהכא: **כרת** · שאינו מגיע לששים שנה שהוא מיתת כל אדם כדמשמע בשילהי מ"ק (דף כח. ושם) דאמר התם רב יוסף כי הוה בר שיתין שנין עבד יומא טבא לרבנן אמר השתא נפקי לי מכרת א"ל אביי נהי דנפק מר מכרת דיומי מי נפק מר פירוש כדאמר התם מת ביום א' מיתה של זעם שנים מיתה של בהלה שלשה מיתה של כרת ומיתה בידי שמים אין לה זמן קבוע אלא שמת בשביל עון זה ואפי' אין בידו עון אחר ואפי' למ"ד (לקמן דף נה·) יש מיתה בלא חטא בשביל עון זה יקצרו ימיו ומיהו בירושל'* קאמר דכרת אינו מגיע לחמשים ומפיק לה מאל תכריתו את שבט הקהתי וגו' וזאת עשו להם וחיו פי' אמרה תורה עשו להם תקנה שלא ימותו בעבודתן קודם חמשים וכתיב אל תכריתו משמע כרת היינו שמת קודם חמישים ומיתה האמורה בתורה דקאמר התם היינו שמת עד ששים דכתיב במדבר הזה יתמו ושם ימותו ולא נגזרה גזירה אלא על בני עשרים שימותו קודם ארבעים וקרי לה מיתה אבל זרעו אומר ריב"א דאין בכרת אלא בהגהו דכתיב בהו ערירי ואין נראה לר"ת דהא בפרק הבא על יבמתו (יבמות דף נה·) קאמר ערירי דכתב רחמנא גבי דודתו למה לי לכדרבא כו' ואי אין זרעו נכרת אלא דוקא בהגהו דכתיב ערירי *מאי קבעי והא דלא קאמר במועד קטן (דף כה· ושם) נהי דנפק מר מכרת דשני מי נפק מר התם מיירי כשאין לו בנים קטנים ודוקא קטנים נענשים בעון אביהם ולא גדולים כדמשמע בפירקין (דף לב:) ומיהו קשה דבתורת כהנים ממעט אשת אח מן האם מכרת מדכתיב אשת אחיו נדה היא מה נדה יש לה היתר אף אשת אח דיש לה היתר דהיינו מן האב דשריא כשאין לה בנים וכולי הש"ס משמע דיש בה כרת כמו בשאר עריות דהא מני לה גבי חמש עשרה נשים פוטרות צרותיהן ולפירוש ריב"א אתי שפיר דמלינן למימר דממעט לה מערירי ואין להאריך [וע"ע תוספות יבמות ב: ד"ה אשת] :

תתן

סא א ב מיי' פ"ב מהל' תרומות הי"ד ופ"א ה"א טוש"ע י"ד סימן של"א סי"ט בהג"ה :

*וע"כ אית ליה לרבא דיו"ט עשה ול"ת הוא דאי לא הוי אלא ל"ת גרידא אמאי מוקי קרא אמילתא דאיכא ק"ו ולוקמא בנותר או בשאר דליכא ק"ו ומיהו אכולהו ק"ו איכא למיפרך שכן נוהגים בנשים כבאנשים שאמר במילה שאינה נוהגת כ"א באנשים ואיכא למימר עולת ראייה תוכיח דקריבה לב"ה ביו"ט · וא"ש בפרק ר' אליעזר דמילה דבעי למילף מילה שלא בזמנה דלא דחי יו"ט לחזקיה מנותר ולאביי מעולת שבת והיכא בעי למילף הא במילה איכא ק"ו [ת"י] :

◆

רבינו חננאל

לבדו יעשה לכם הוא ולא מכשירין לבדו ולא מילה שלא בזמנה דאתיא בק"ו ומה מילה שנכרתו עליה י"ג בריתות שלא בזמנה אין דוחה יום טוב קדשים שלא נכרתו עליהן ברית אינו דין שלא ידחו יו"ט שלא בזמנם כגון קדשים שעבר זמנן שנעשו נותר וטעונין שריפה : תרומה טמאה ביו"ט אסור לשורפה הא בחול מותר מנלן אמר רבא כשם שמצוה לשרוף קדשים הפסולים בחול כן מצוה לשרוף התרומה שנטמאת ואמרה תורה בשעת שרפתה תהנה ממנה שנאמר ואני נתתי לך את משמרת תרומותי בב' תרומות הכתוב מדבר אחת תרומה טהורה ואחת תרומה טמאה ואמר רחמנא בשתיהן נתתי לך שלך תהא להסקה תחת תבשילך להנות ממנה ור' יוחנן אמר מהכא לא בערתי ממנו בטמא (מן המעשר) ממנו אינו מבעיר בטמא אבל מבעיר בשמן תרומה שנטמאה : ואקשינן אמאי קא מרבית תרומה להנאה תרבה קודש שנטמא שמותר להנות ממנו ודחי' (קאי') ק"ו הוא ומה מעשר הקל (יום) [אם] נטמא אסור בהנא' קודש החמור לא כ"ש אי הכי תרומה נמי נימא ק"ו והתיה אסורה בהנאה ודחי הא כתיב במעשר ממנו מכלל שיש אחד שמותר בהנאה כו' ומייתינן בק"ו הקדש שכן חומר מן התרומה כי הקדש יש בו חומרא שנעשה פיגול ונותר כי בשר הוא וקבוע לו זמן לאכילתו ואם עבר [הזמן] נעשה נותר והאוכל קודש וטומאתו עליו חייב כרת והנהנה מן הקדש מביא קרבן

◆

רב נסים גאון

יו"ט מק"ו והיכי דאמי מה עצמות ונידים ונותר דפסח לא דחו ועולת חול לא דחיא יו"ט מילה שלא בזמנה לא כל שכן ושמעתי בה פירוש אחר בפנים אחרות והבין איתמר לבדו ולא מילה שלא בזמנה הבאה בק"ו הראה כי המילה שלא בזמנה ביו"ט הייתי סבור שהיא מותרת מק"ו והיה לי לומר (א"כ) [דמה] עשיית אוכל נפש שהוא רשות כגון שחיטה ובישול ואפייה פטריה רחמנא עשייתו ביום טוב מילה שלא בזמנה שהיא מצוה לא כל שכן שתעשה ביו"ט ולפיכך הוצרך לבדו להודיענו כי אוכל נפש לבדו מותר לעשותו ביו"ט ולא מילה שלא בזמנה ודרשה מה שהייתי סבור מק"ו בזה הטעם שמעתם

[ביצה ח:]

תמורה לג:

בכורות לד· פ"ש יבמות עד· פ"ש

[יבמות שם· ולקמן כו.]

יבמות עג:

[פסחים כד·]

גליון הש"ס

תוס' ד"ה הא בחול וכו' וא"ת אכתי היכי יליף בק"ו · עיין זבחים קא ע"א תוס' ד"ה ומה מעשר: שם ד"ה כך אתה מצווה וכו' ומדרבנן אי נמי מדאורייתא מדאיקרי קדש· עיין פסחים פ"ב ע"ב תוס' ד"ה אבל נטמא ול"ע :

[במעשר שני פ"ה מ"י]

[ועי' תוספות פסחים כ: ד"ה ראוי]

[ביבמות עג: ד"ה שכן וכו' כתבו בפשיטות מחוסר כפורים לא חשיב משום דמהאי טעמא גופא נפקא לן וכו']

ב דבכורים

אע"ג דסוקלו כל עריות זה לזה דילמא קרא אתא לאשוויהו ב' כתובים הבאים כאחד. [ת"י]

נושא מבנה (יז ע"א)

◇ מקורות שמותר ליהנות משמן תרומה שנטמאת בשעת ביעורה

נושא (המשך)

ר' אבהו [illegible] ר"ת הנ"ל מדיוק ממעט שאסור ליהנות ממנו - בהמשך הגמ' תשאר למה ממעטים תרומה ולא קודש

* סוגריים לשם דיון כדי לשמור על רצף המקורות שמותר ליהנות משמן תרומה שנטמאת בשעת ביעורה. בתוך הסוגריים הגמ' דנה למה מדייקים תרומה להתיר ולא קודש להתיר (שמן קודש שנטמאת ליהנות ממנו בשעת ביעורו)